

NHẬN THỨC PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC CỦA HỒ CHÍ MINH TRONG GIẢNG DẠY CÁC MÔN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRONG CUỘC CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0 HIỆN NAY

Trần Văn Hiếu
Trường Chính trị tỉnh Phú Yên

Tóm tắt: Việc giảng dạy các môn lý luận chính trị trong thời đại công nghiệp 4.0 đặt ra yêu cầu cấp bách trong việc đổi mới tư duy, đổi mới phương pháp dạy học, đặc biệt hơn đối với những trường đại học không chuyên về lý luận. Do đó, nghiên cứu và vận dụng phương pháp giáo dục của Hồ Chí Minh vào trong dạy và học các môn lý luận chính trị sẽ góp phần nâng cao chất lượng hiệu quả học tập, nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong sinh viên từ đó đáp ứng yêu cầu của thời đại. Đồng thời, việc giảng dạy và học tập các môn lý luận chính trị tại các cơ sở giáo dục có vai trò rất quan trọng trong việc cung cấp kiến thức liên quan đến chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh góp phần định hướng thế giới quan, phương pháp luận, giúp cho người học hiểu và vận dụng sáng tạo tri thức của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh vào nhận thức và hoạt động thực tiễn.

Từ khóa: Lý luận chính trị, phương pháp giảng dạy, Hồ Chí Minh.

AWARENESS OF HO CHI MINH'S EDUCATIONAL METHOD IN TEACHING POLITICAL THEORY IN THE CURRENT INDUSTRIAL REVOLUTION 4.0

Tran Van Hieu
Phu Yen Provincial Political School

Abstract: Teaching political theory in the era of Industry 4.0 poses an urgent requirement for innovative thinking and teaching methods, especially for universities that are not specialized in theory. Therefore, researching and applying Ho Chi Minh's educational methods in teaching and learning political theory will contribute to enhancing the quality and effectiveness of studying Marxism-Leninism and Ho Chi Minh's thought among students, thereby meeting the demands of the era. At the same time, teaching and learning political theory in educational institutions play a crucial role in providing knowledge related to Marxism-Leninism and Ho Chi Minh's thought, contributing to shaping worldviews and methodologies, helping learners understand and creatively apply the knowledge of Marxism-Leninism and Ho Chi Minh's thought in their understanding and practical activities.

Keywords: Political theory, teaching methods, Ho Chi Minh.

Nhận bài: 12/01/2025

Phản biện: 02/02/2025

Duyệt đăng: 07/02/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH (bổ sung và phát triển năm 2011) của Đảng đã ghi: Đảng Cộng sản Việt Nam lấy chủ nghĩa Mác - Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động của mình. Trong suốt quá trình hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh cũng đã nhấn mạnh đến vai trò của giáo dục không chỉ là dạy dỗ và cảm hóa con người mà giáo dục chính là cơ sở cung cấp nguồn nhân lực cho công cuộc phát triển kinh tế và cải tạo xã hội. Người luôn kêu gọi giáo dục phải chuyển hướng cho phù hợp với yêu cầu của cách mạng trong giai đoạn đó cả về mục tiêu, nội dung lẫn phương pháp. Giáo dục theo Người phải luôn gắn liền với yêu cầu của cuộc sống và phải phục vụ đắc lực cho sự nghiệp cách mạng Việt Nam. Không có lĩnh vực nào của đời sống xã hội hiện đại lại đứng ngoài chính trị, từ vấn đề phát triển kinh tế, văn hóa đến xây dựng đạo đức, lối sống... đều phải có định hướng chính trị rõ ràng, đặc biệt hơn trong thời điểm hiện tại dưới

sự tác động của cuộc cách mạng công nghiệp (CMCN) 4.0.

Hiện nay, việc giảng dạy và học tập các môn lý luận chính trị còn một số hạn chế. Vì vậy, cần phải đổi mới phương pháp giảng dạy và học tập các môn lý luận chính trị đặc biệt là đối với các trường không chuyên về lý luận, nhằm nâng cao hiệu quả học tập, tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ sự nghiệp phát triển đất nước đáp ứng yêu cầu trong giai đoạn mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Những thách thức đặt ra trong việc đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị trong cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay

Cuộc CMCN 4.0 đang làm thay đổi mọi lĩnh vực trong đời sống kinh tế - xã hội. Trong bối cảnh này, giảng dạy các môn lý luận chính trị cũng đối mặt với những thách thức, trở ngại như sau:

Thứ nhất, có thể nói, cách mạng công nghiệp 4.0 cũng đã thay đổi cách mà sinh viên học tập

và tiếp thu kiến thức. Thay vì tập trung vào việc học thuộc lòng kiến thức, ngày nay họ cần phải phát triển kỹ năng tư duy, phân tích, và giải quyết vấn đề, vì vậy, làm thế nào để khuyến khích sinh viên phát triển các kỹ năng đó là một trong những vấn đề đòi hỏi giảng viên giảng dạy các môn lý luận chính trị khi là những người đầu tiên giảng dạy các học phần khi các em bước chân vào giảng đường đại học. Bên cạnh đó, sự phát triển nhanh chóng của thế giới kỹ thuật và công nghệ cũng tạo ra những thách thức về nội dung giảng dạy. Các lĩnh vực như chọn lọc dữ liệu, thông tin, an ninh mạng..., trở nên quan trọng hơn trong giảng dạy nội dung lý luận chính trị. Do vậy, việc cập nhật và điều chỉnh nội dung giảng dạy để phản ánh những thay đổi này là điều cần thiết để đảm bảo rằng sinh viên được trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết cho thời kỳ hiện nay. Yêu cầu hiện nay, người học không chỉ phải biết về lý luận chính trị mà còn phải có khả năng tư duy độc lập, sáng tạo, nhận thức đa dạng.

Thứ hai, thực tiễn cho thấy khoa học công nghệ sẽ làm thay đổi phương tiện, công cụ phương thức tương tác trong dạy học, từ đó tạo ra nhiều cơ hội và thách thức cho đội ngũ giảng viên. Một trong những thách thức lớn nhất mà giảng viên và sinh viên phải đối mặt hiện nay là tích hợp công nghệ vào quá trình giảng dạy. CMCN 4.0 đã đem lại các công nghệ tiên tiến như trí tuệ nhân tạo (AI), trực tuyến hóa và phân tích dữ liệu..., tạo điều kiện cho việc dạy và học linh hoạt hơn. Vì vậy, giảng viên cần nắm vững những công cụ này để vận dụng liên quan đến lý luận chính trị để làm sao truyền đạt đến sinh viên một cách hiệu quả và hấp dẫn là một thách thức lớn đặt ra hiện nay.

Thứ ba, khoa học công nghệ cho phép cả người dạy và người học tiếp cận học tập từ xa và có thể kết nối học viên từ khắp nơi trên thế giới. Điều này mở ra cơ hội cho sự đa dạng về quan điểm và trải nghiệm học tập. Sự tiến bộ công nghệ thông tin đã dẫn đến xuất hiện những loại hình đào tạo mới như hệ thống đào tạo trực tuyến đại chúng, đào tạo online đã và đang cạnh tranh với các phương thức đào tạo truyền thống. Chính sinh viên hiện nay sẽ là người quyết định học như thế nào, học từ ai và học như thế nào, và làm như thế nào để việc giảng dạy được hiệu quả cũng là một vấn đề đặt ra đối với các giảng viên hiện nay, đặc biệt hơn là đối với những giảng viên giảng dạy các môn lý luận chính trị trên hình thức đào tạo trực tuyến.

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang thúc

đẩy sự đổi mới trong phương pháp giảng dạy lý luận chính trị, bên cạnh đó, cũng đặt ra những thách thức lớn. Việc thay đổi và làm như thế nào để thích nghi với cuộc CMCN 4.0 để giúp việc giảng dạy các môn lý luận chính trị được hiệu quả và giải quyết được những thách thức và cơ hội của thời đại.

2.2. Vận dụng phương pháp giáo dục của Hồ Chí Minh trong đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị dưới tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay

Một là, đặt người học làm trung tâm trong phương pháp giảng dạy

Hiện nay, với sự phát triển của khoa học kỹ thuật, những thách thức của cách mạng công nghiệp 4.0 đã tác động đến việc cần phải đổi mới phương pháp giảng dạy, đòi hỏi các trường phải chuyển từ kiểu giảng dạy tập trung vào vai trò của giảng viên sang kiểu tập trung vào vai trò của sinh viên và hoạt động học. Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đặt ra yêu cầu cao hơn đối với kỹ năng tư duy logic, phân tích và giải quyết vấn đề. Chính vì vậy, các môn lý luận chính trị cần tập trung vào phát triển những kỹ năng này để chuẩn bị sinh viên có thể đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong thời đại mới.

Việc dạy và học hiện nay, cần cung cấp cho người học phương pháp luận khoa học, tư duy nhận thức mới. Giảng viên cần xây dựng lịch trình giờ giảng phù hợp, theo đó có thể giảm bớt thời gian thuyết trình, thay vào đó là tăng cường sự tham gia của người học bằng các hình thức giải quyết tình huống, tranh luận, chia sẻ thông tin, khảo sát thực tế... Giảng viên phải thường xuyên nâng cao hiệu quả công việc kiểm tra, đánh giá tri thức, kỹ năng, của người học để có những giải pháp kịp thời nhằm nâng cao, bồi dưỡng, khuyến khích thêm ý thức tự giác, tích cực cho người học.

Hai là, thống nhất nguyên tắc lý luận gắn với thực tiễn, học đi đôi với hành trong giảng dạy các môn lý luận chính trị.

Chủ tịch Hồ Chí Minh xem đây là điều cốt lõi trong giáo dục và học tập lý luận, là một nguyên tắc của lý luận Mác - Lênin: “Thống nhất giữa lý luận và thực tiễn là một nguyên tắc căn bản của chủ nghĩa Mác - Lênin. Thực tiễn không có lý luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng. Lý luận mà không có liên hệ với thực tiễn là lý luận suông”. Theo Người, việc gắn lý luận với thực tiễn không chỉ xuất phát từ mục tiêu giáo dục, huấn luyện cán bộ, đảng viên, mà điều quan trọng

là học tập lý luận Mác - Lênin còn để nâng cao, củng cố đạo đức cách mạng, giữ vững lập trường, quan điểm để cán bộ, đảng viên làm tốt nhiệm vụ Đảng giao cho. Người cũng có sự hướng dẫn cụ thể về cách thức thực hiện gắn lý luận với thực tiễn. Người viết: “Học tập thì theo nguyên tắc: kinh nghiệm và thực tế phải đi cùng nhau. Thí dụ: khoa học chính trị dùng sách vở, bài báo bàn về chiến lược, chiến thuật làm tài liệu lý luận; lấy lịch sử và kinh nghiệm tranh đấu của Đảng làm tài liệu thực tế. Khoa học kinh tế lấy "kinh tế chính trị học" làm tài liệu lý luận, lấy lịch sử kinh tế của nước ta gần 100 năm nay làm tài liệu thực tế. Các môn khác cũng thế”.

Trong giảng dạy các môn lý luận chính trị giảng viên phải chú trọng nguyên lý học đi đôi với hành là một yêu cầu quan trọng trong phương thức đào tạo, làm cho nhà trường gắn kết với đời sống xã hội. Trong quá trình dạy học, người giảng viên cần liên hệ những tư tưởng với thực tiễn chính trị - xã hội ở trong nước và trên thế giới, có thực tiễn minh họa thì bài giảng mới sinh động, vấn đề lý luận sẽ được cụ thể hóa, mang tính thời sự mới nhất. Từ đó, sẽ giúp người học hiểu đúng bản chất khoa học của các nguyên lý, lý luận, đem lại cho bài giảng tính hiện đại, đồng thời nâng cao niềm tin của người học vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối lãnh đạo của Đảng.

Trong giảng dạy, phương pháp này có thể thực hiện qua việc sinh viên được tham gia vào các dự án nghiên cứu, thảo luận các vấn đề chính trị, hoặc thậm chí là các hoạt động xã hội. Việc giảng dạy lý luận chính trị không chỉ là việc truyền đạt kiến thức mà còn là cơ hội để sinh viên hiểu rõ hơn về hệ thống chính trị và tham gia vào cuộc sống xã hội, các hoạt động cộng đồng. Khi học sinh tham gia vào các hoạt động thực hành, họ có cơ hội tương tác trực tiếp với giảng viên, sinh viên, những nhân chứng của lịch sử... Điều này tạo ra cơ hội học hỏi và giúp sinh viên hiểu rõ hơn về các vấn đề và thách thức mà đất nước đang phải đối mặt. Ngoài ra, nó còn giúp sinh viên áp dụng kiến thức lý thuyết vào giải quyết các vấn đề cụ thể và đưa ra những quyết định thông minh trong thực tế. Sinh viên có thể tự mình phát triển ý tưởng, đưa ra các quan điểm độc đáo, và tìm kiếm giải pháp mới cho các vấn đề chính trị.

Việc vận dụng nguyên lý "Học đi đôi với hành" trong giảng dạy các môn lý luận chính trị không chỉ là một cách hiệu quả để truyền đạt kiến thức

mà còn là cách để phát triển kỹ năng thực tiễn, tư duy chính trị và tạo ra các công dân tham gia tích cực vào xã hội, đặc biệt trong thời đại đòi hỏi sự thực tế và áp dụng kiến thức trong cuộc sống hàng ngày. Hơn nữa, trong điều kiện xã hội hiện nay, với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, đặc biệt là sự bùng nổ thông tin, xu thế toàn cầu hóa, thì việc giảng dạy và học tập các môn lý luận chính cần phải gắn liền với cuộc đấu tranh tư tưởng - lý luận. Đó là đấu tranh chống lại những quan điểm sai trái, chống lại âm mưu diễn biến hòa bình của các thế lực thù địch hết sức nguy hiểm, từ đó nhằm nâng cao ý thức chính trị, rèn luyện tư duy phản biện, giúp người học nhận thức rõ giá trị và sức sống của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Vì vậy, trong quá trình giảng dạy giảng viên phải rất chú trọng đến những nguyên tắc trên.

Ba là, phát huy vai trò nêu gương trong giảng dạy và học tập.

Trong giảng dạy các môn lý luận chính trị, phương pháp nêu gương người tốt, việc tốt này không chỉ giúp hình thành những công dân có trách nhiệm mà còn khuyến khích người học đóng góp tích cực vào sự phát triển của đất nước. Có nhiều cách lựa chọn các tấm gương người tốt, việc tốt để nêu gương trong dạy học như: nêu gương tấm gương là người giảng viên, tấm gương trong quá khứ, đặc biệt là tấm gương Hồ Chí Minh, hay tấm gương là những “người tốt, việc tốt” trong sinh viên hay trong xã hội... tùy vào mục tiêu, kiến thức của từng nội dung môn học, giảng viên có thể kết hợp, lựa chọn để nêu gương, hoặc yêu cầu sinh viên tìm kiếm, cập nhật thông tin để thực hiện trong chủ đề liên quan đến môn học. Thông qua phương pháp này, sinh viên sẽ có thêm niềm tin đối với bản thân và thêm yêu quý hơn những giá trị của cuộc sống.

Giảng viên là người trực tiếp tham gia vào quá trình giảng dạy, là lực lượng quyết định hiệu quả, chất lượng giảng dạy các môn lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Họ không chỉ là lực lượng hướng dẫn, định hướng, mà còn có ảnh hưởng trực tiếp đối với sự phát triển nhân cách, niềm tin, lý tưởng đối với người học. Muốn thực hiện tốt sứ mệnh của mình, người giảng viên lý luận chính trị cần có những phẩm chất và năng lực chuyên môn nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu của nhiệm vụ. Vì vậy, đội ngũ giảng viên ngoài yêu cầu được đào tạo chuyên môn, còn phải thật sự là tấm gương mẫu mực về nhân cách, có trách nhiệm

chính trị cao để nêu gương. Bên cạnh đó, thông qua phương pháp này, giảng viên có thể thể hiện được tình cảm, thái độ chân thành của mình đối với các tấm gương, sinh viên. Đồng thời, chính bản thân giảng viên cũng phải là những tấm gương mẫu mực trong cuộc sống để sinh viên noi theo. Muốn giáo dục thành công thì trước hết, người giảng viên phải yêu thương, tôn trọng và quý mến người học.

III. KẾT LUẬN

Thông qua việc đổi mới phương pháp giảng dạy hiệu quả các môn lý luận chính trị sẽ hình thành thế hệ sinh viên đủ bản lĩnh, trí tuệ, tư duy, sáng tạo... góp phần phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ công nghiệp

hóa, hiện đại hóa đất nước và phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh đất nước trong giai đoạn hiện nay. Thực tiễn đã chứng minh giáo dục lý luận chính trị trong sinh viên có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc của nước ta. Trước những cơ hội và thách thức của cuộc CMCN 4.0, thì việc đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị là điều cần thiết và việc vận dụng sáng tạo những phương pháp giáo dục của Hồ Chí Minh vào công tác dạy và học các môn lý luận chính trị có ý nghĩa rất lớn đối với sự nghiệp phát triển giáo dục của nước ta hiện nay để hướng tới việc xây dựng một nền giáo dục hiện đại, hướng đến phát triển con người toàn diện./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (tập 1)*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội,
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 9*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 11*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.